

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра хірургії №2
Навчальний рік 2021-2022

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
« ХІРУРГІЯ частина I. АБДОМІНАЛЬНА ХІРУРГІЯ »
(назва освітнього компоненту)

Нормативний освітній компотнент _____

Форма здобуття освіти Очна
(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»
(шифр і назвагалузізнань)

Спеціальність 222 «Медицина» - магістри
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) _____

Другого (магістерського) рівня вищої освіти

Курс 4

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
хірургії № 2 _____

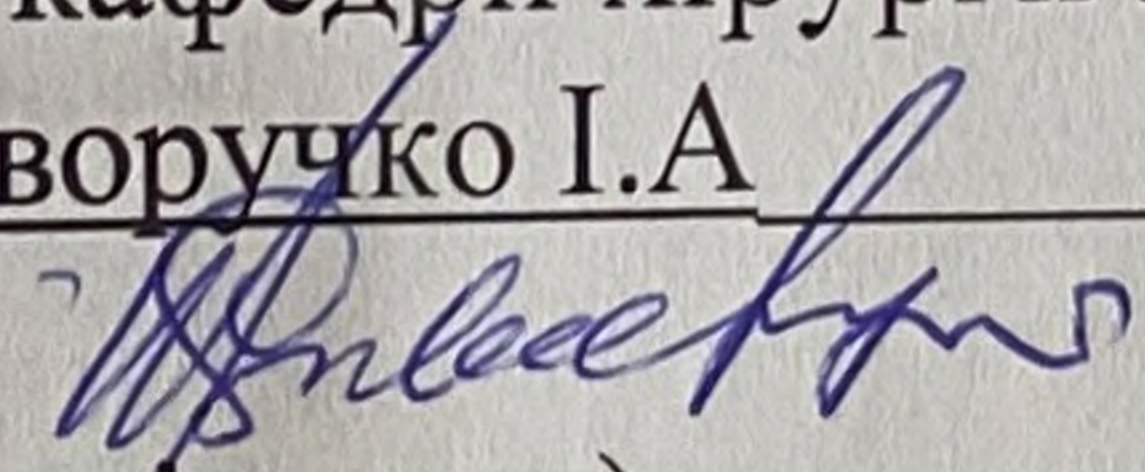
Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем професійної
підготовки хірургічного профілю

_____ (назва)

Протокол від
"27" 08 2021 року № 12

Протокол від
"30" 08 2021 року № 1

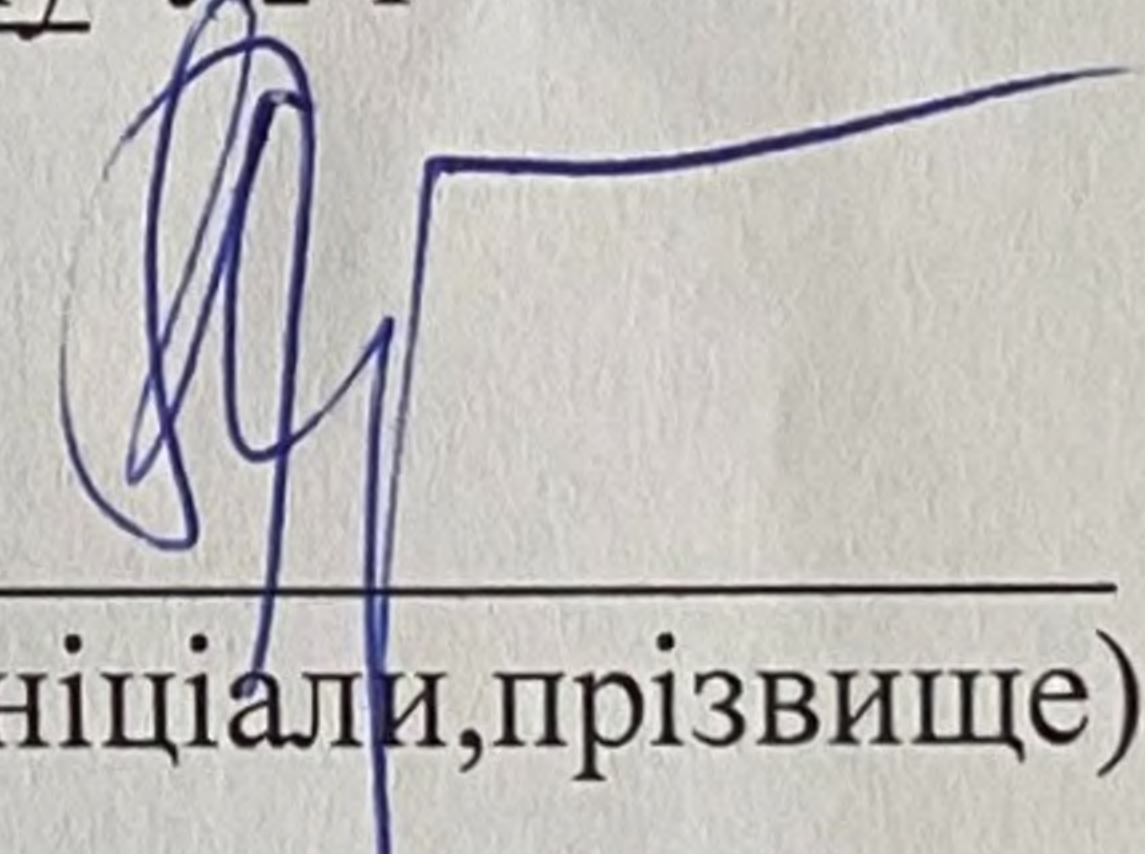
Завідувач кафедри хірургії № 2
Криворучко І.А

(підпис)
(ініціали, прізвище)

Голова

Сипливий В.О

(підпис)

ініціали, прізвище)

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Криворучко Ігор Андрійович – завідувач кафедри хірургії №2, д.мед.н., професор
2. Сивожелізов Андрій Володимирович - завуч кафедри хірургії №2, к.мед.н., доцент.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Криворучко Ігор Андрійович — лауреат Державної премії України в галузі науки та техніки, Заслужений діяч науки та техніки України, доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри.

Контактна інформація: Тел./факс (057) 705-02-45;

e-mail: ia.kryvoruchko@knmu.edu.ua

Гончарова Наталя Миколаївна – доктор медичних наук, професор, відповідальна за наукову роботу кафедри.

Контактна інформація: e-mail: nm.honcharova@knmu.edu.ua

Сивожелізов Андрій Володимирович — кандидат медичних наук, доцент, відповідальний за навчальну роботу.

Контактна інформація: e-mail: av.syvozhelizov@knmu.edu.ua

Тонкоглас Олександр Аркадійович — кандидат медичних наук, доцент, відповідальний за роботу з англomовними студентами кафедри.

Контактна інформація: e-mail: oa.tonkohlas@knmu.edu.ua

Сикал Микола Олександрович — кандидат медичних наук, доцент, керівник студентського наукового гуртка, відповідальний за міжнародні зв'язки на кафедрі хірургії №2.

Контактна інформація: e-mail: mo.sykal@knmu.edu.ua

Чугай Володимир Васильович — кандидат медичних наук, доцент, відповідальний за лікувальну роботу.

Контактна інформація: e-mail: vv.chuhai@knmu.edu.ua

Тесленко Сергій Миколайович — доктор медичних наук, професор.

Контактна інформація: e-mail: sm.teslenko@knmu.edu.ua

Пламен Стайков — професор, медичний директор Sachsenhausen Hospital, Frankfurt Germany.

Контактна інформація: e-mail: s.plamen@knmu.edu.ua

Шевченко Станіслав Іванович — Заслужений діяч науки та техніки України, доктор медичних наук, доцент, професор.

Контактна інформація: e-mail: si.shevchenko@knmu.edu.ua

Чеверда Віктор Михайлович — Заслужений лікар України, доктор медичних наук, професор.

Контактна інформація: e-mail: ym.cheverda@knmu.edu.ua

Колесник Варвара Петрівна — кандидат медичних наук, асистент, секретар кафедри.

Контактна інформація: e-mail: vp.kolesnyk@knmu.edu.ua

Свірепо Павло Васильович — кандидат медичних наук, асистент.

Контактна інформація: e-mail: pv.svirepo@knmu.edu.ua

Антонова Марина Сергіївна — відповідальна за публікацію матеріалів кафедри; кандидат медичних наук, асистент.

Контактна інформація: e-mail: ms.antonova@knmu.edu.ua

Лесний Вадим Вікторович — відповідальний за впровадження сучасних

інформаційних технологій на кафедрі; кандидат медичних наук, асистент.

Контактна інформація: e-mail: yv.lesnyi@knhmu.edu.ua

Александров Микола Андрійович — кандидат медичних наук, асистент.

Контактна інформація: e-mail: ma.aleksandrov@knhmu.edu.ua

Лопатенко Дмитро Едуардович — кандидат медичних наук, асистент

Контактна інформація: e-mail: de.lopatenko@knhmu.edu.ua

Пасічник Олександр Васильович — кандидат медичних наук, асистент.
Головний лікар приватної клініки “Беатріс”

Контактна інформація: e-mail: ov.pasichnyk@knhmu.edu.ua

Графік консультацій та відпрацювань академічної заборгованості:

<i>День</i>	<i>Час</i>	<i>Черговий викладач</i>
Понеділок	15-00 17-00	Сивожелізов А.В.
Вівторок	15-00 17-00	Чугай В.В.
Середа	15-00 17-00	Колесник В.П.
Четверг	15-00 17-00	Лесний В.В.
П'ятниця	15-00 17-00	Антонова М.С.

Локація:

м. Харків, проспект Незалежності, 13, КНП ХОР «Обласна клінічна лікарня», головний корпус, 6-й поверх.

Тел./факс (057) 705-02-45

Е-mail кафедри: kaf.2med.hirurgii2@knhmu.edu.ua

Посилання на фейсбук: <https://www.facebook.com/surgery2knhmu>

ВСТУП

Силабус навчальної дисципліни «Хірургія. Частина I. Абдомінальна хірургія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «222 Медицина» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 «Охорона здоров'я».

Опис навчальної дисципліни (анотація)

Курс з хірургії “Хірургія. Частина I. Абдомінальна хірургія” призначений для студентів 4 курсу. Протягом курсу проводяться практичні заняття, що охоплюють широкий спектр важливих медичних проблем

Предметом вивчення навчальної дисципліни є ургентна абдомінальна хірургія, яка включає такі теми, як гострий апендицит, гострий холецистит, гострий панкреатит, гострі ускладнення виразкової хвороби шлунку та 12-палої кишки, гостра непрохідність кишечника, гострий перитоніт, зовнішні та внутрішні грижі живота та їх ускладнення, курація хворих. Хірургічна гастроентерологія та проктологія, яка включає такі теми, як хірургія шлунку, дванадцятипалої кишки, хвороби печінки, захворювання позапечінкових жовчних протоків, захворювання підшлункової залози та селезінки, захворювання тонкої та товстої кишки, хвороби прямої кишки, захворювання м'яких тканин промежини

Міждисциплінарні зв'язки: викладання дисципліни ґрунтується на знаннях з таких дисциплін: нормальної та патологічної анатомії та фізіології, топографічної анатомії та оперативної хірургії, пропедевтики внутрішніх хвороб, загальної хірургії, терапії, гінекології, клінічної фармакології

Пререквізити нормальна та патологічна анатомія та фізіологія, топографічна анатомія та оперативна хірургія, пропедевтика внутрішніх хвороб, загальна хірургія.

Постреквізити терапія, гінекологія, урологія, травматологія, медицина катастроф, клінічна фармакологія.

Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE:
<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=255>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1. Метою вивчення навчальної дисципліни є засвоєння теоретичних та практичних знань з етіології, патогенезу, типових та атипичних клінічних проявів, методів діагностики, консервативного та оперативного лікування, реабілітації хірургічної патології у межах, відповідних підготовці лікаря загального профілю з урахуванням особливості його спеціальності.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є трактувати етіологію, патогенез та класифікацію, клінічну картину захворювань черевної порожнини; визначити методи діагностики, алгоритми консервативного та хірургічного лікування вказаних захворювань; засвоїти диференціальну діагностику з іншими гострими захворюваннями органів черевної

порожнини, позаочеревинного простору та грудної клітки; вирізнити принципи післяопераційного лікування та реабілітації хворих з ургентною абдомінальною патологією; засвоїти покази до невідкладних, термінових (24-48 годин) операцій; ідентифікувати покази для мініінвазивних (під контролем УЗ та лапароскопічних) втручань; визначити фактори ризику виникнення ускладнень; трактувати результати лабораторного та інструментального дослідження; здійснювати прогноз життя та працездатності при абдомінальних хірургічних захворюваннях; надавати невідкладну медичну допомогу при ургентних абдомінальних хірургічних захворюваннях; визначати принципи післяопераційного лікування та реабілітації хворих з гастроентерологічною патологією.

1.3. Компетентності та результати навчання

1.3.1. Згідно з вимогами стандарту дисципліна забезпечує набуття студентами *компетентностей*:

інтегральні: здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у процесі навчання з дисципліни, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

загальні:

1. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.
2. Знання та розуміння предметної області.
3. Здатність до здійснення саморегуляції та ведення здорового способу життя, здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
4. Здатність до вибору стратегії спілкування; здатність працювати в команді; навички міжособистісної взаємодії.
5. Здатність спілкуватися рідною мовою як усно, так і письмово; здатність спілкуватись другою мовою.
6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, здатність вчитися і бути сучасно навченим.
8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
10. Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
11. Здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо.
12. Прагнення до збереження навколишнього середовища.

спеціальні (фахові, предметні):

1. Здатність до встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання.
2. Навички збирання інформації про пацієнта.
3. Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень.
4. Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань.
5. Здатність до діагностування невідкладних станів.
6. Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги.
7. Навички надання екстреної медичної допомоги.
8. Навички виконання медичних маніпуляцій.
9. Здатність до визначення необхідного режиму праці та відпочинку при лікуванні захворювань.
10. Здатність до визначення лікувального харчування при лікуванні захворювань.

1.3.2. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **програмних результатів навчання:**

Інтегративні кінцеві програмні результати навчання, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна.

ПРН 1. Здатність до встановлення попереднього клінічного діагнозу захворювання.

1.1. В умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу та серед прикріпленого населення:

- Вміти виділити та зафіксувати провідний клінічний симптом або синдром шляхом прийняття обґрунтованого рішення, використовуючи попередні дані анамнезу хворого, дані фізикального обстеження хворого, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
- Вміти встановити найбільш вірогідний або синдромний діагноз захворювання шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за допомогою співставлення зі стандартами, використовуючи попередні дані анамнезу хворого та дані огляду хворого, на основі провідного клінічного симптому або синдрому, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

1.2. В умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу:

- Призначити лабораторне та/або інструментальне обстеження хворого шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі найбільш вірогідного або синдромного діагнозу, за стандартними схемами, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
- Здійснювати диференціальну діагностику захворювань шляхом прийняття обґрунтованого рішення, за певним алгоритмом, використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження хворого, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.
- Встановити попередній клінічний діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та логічного аналізу, використовуючи найбільш вірогідний або синдромний діагноз, дані лабораторного та інструментального обстеження хворого, висновки диференціальної діагностики, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПРН 2. Навички збирання інформації про пацієнта.

Збирати дані про скарги пацієнта, анамнез хвороби, анамнез життя (в тому числі професійний анамнез), за умов закладу охорони здоров'я, його підрозділу або вдома у хворого, використовуючи результати співбесіди з пацієнтом, за стандартною схемою опитування хворого.

За будь-яких обставин (в закладі охорони здоров'я, його підрозділі, вдома у пацієнта та ін.), використовуючи знання про людину, її органи та системи, за певними алгоритмами:

- збирати інформацію про загальний стан пацієнта (свідомість, конституція) та зовнішній вигляд (огляд шкіри, підшкірного жирового шару, пальпація лімфатичних вузлів, щитовидної та молочних залоз);
- оцінювати психомоторний та фізичний розвиток дитини;
- обстежувати стан серцево-судинної системи (огляд та пальпація ділянки серця та поверхневих судин, визначення перкуторних меж серця та судин, аускультация серця та судин);
- обстежувати стан органів дихання (огляд грудної клітки та верхніх дихальних шляхів, пальпація грудної клітки, перкусія та аускультация легенів);
- обстежувати стан органів черевної порожнини (огляд живота, пальпація та перкусія кишок, шлунку, печінки, селезінки, пальпація

підшлункової залози, нирок, органів малого тазу, пальцеве дослідження прямої кишки);

- обстежувати стан кістково-м'язового апарату (огляд та пальпація);
- обстежувати стан нервової системи;
- обстежувати стан сечостатевої системи;
- оцінювати стан внутрішньоутробного розвитку плоду за даними розрахунку маси плоду та аускультативної його серцебиття.

ПРН 3. Здатність до оцінювання результатів лабораторних та інструментальних досліджень.

Оцінювати інформацію щодо діагнозу в умовах закладу охорони здоров'я, його підрозділу, застосовуючи стандартну процедуру, використовуючи знання про людину, її органи та системи, на підставі результатів лабораторних та інструментальних досліджень.

ПРН 4. Здатність до визначення принципів та характеру лікування захворювань.

Визначати характер лікування (консервативне, оперативне), в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації, у польових умовах на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

Визначати принципи лікування захворювання, в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого та на етапах медичної евакуації у т.ч. при, у польових умовах, на підставі попереднього клінічного діагнозу, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

ПРН 5. Здатність до діагностування невідкладних станів.

Встановити діагноз шляхом прийняття обґрунтованого рішення та оцінки стану людини, за будь-яких обставин (вдома, на вулиці, закладі охорони здоров'я, його підрозділі) у т.ч. в умовах надзвичайної ситуації, в польових умовах, в умовах нестачі інформації та обмеженого часу, використовуючи стандартні методики фізикального обстеження та можливого анамнезу, знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм.

ПРН 6. Здатність до визначення тактики надання екстреної медичної допомоги.

Визначати тактику надання екстреної медичної допомоги, за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі діагнозу невідкладного стану в умовах обмеженого часу за допомогою стандартних схем.

ПРН 7. Навички надання екстреної медичної допомоги.

Надавати екстрену медичну допомогу, за будь-яких обставин, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення, на підставі діагнозу невідкладного стану (за списком 3) в умовах обмеженого часу згідно з визначеною тактикою, використовуючи стандартні схеми.

ПРН 8. Навички виконання медичних маніпуляцій.

Виконувати медичні маніпуляції в умовах лікувальної установи, вдома або на виробництві на підставі попереднього клінічного діагнозу та/або показників стану пацієнта, використовуючи знання про людину, її органи та системи, дотримуючись відповідних етичних та юридичних норм, шляхом прийняття обґрунтованого рішення та використовуючи стандартні методики.

ПРН 9. Здатність до визначення лікувального харчування при лікуванні захворювань. Визначати необхідне лікувальне харчування при лікуванні захворювання, в умовах закладу охорони здоров'я, вдома у хворого за існуючими алгоритмами та стандартними схемами.

1.3.3. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує набуття студентами наступних **соціальний навичок (Softs kills):** здатність до адаптації та дії в новій ситуації, прийняття обґрунтованого рішення, здатність працювати в команді, діяти соціально відповідально та свідомо.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Галузь знань <u>22 «Охорона здоров'я»</u> (шифр і назва напрямку підготовки)	Нормативна	
Загальна кількість годин - 135	спеціальність <u>222 «Медицина» -</u> (шифр і назва спеціальності)	Рік підготовки:	
		4-й	-й
		Семестр	
		VII-VIII-й	
Годин для денної (або вечірньої) форми навчання: аудиторних - 80 самостійної роботи студента - 55	Освітньо-кваліфікаційний рівень Другий (магістерський)	Лекції	
		10 год.	-
		Практичні, семінарські	
		70 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		55 год.	-
Індивідуальні завдання:			
Вид контролю: диференційний залік			

3. Структура навчальної дисципліни

Назви розділів дисципліни і тем	Кількість годин					
	Форма навчання (денна або вечірня)					
	усього	У тому числі				
		лек	пр	лаб	інд	срс
1	2	3	4	5	6	7
Розділ дисципліни 1						
Розділ 1. УРГЕНТНА АБДОМІНАЛЬНА ХІРУРГІЯ						
Тема 1. Гострий апендицит	14	2	8			4
Тема 2. Гострий холецистит	10	2	4			4
Тема 3. Гострий панкреатит	14	2	8			4
Тема 4. Гострі ускладнення виразкової хвороби шлунку та 12-палої кишки	10	2	4			4
Тема 5. Гостра непрохідність кишечника	9	1	4			4
Тема 6. Гострий перитоніт	9	1	4			4
Тема 7. Зовнішні та внутрішні грижі живота та їх ускладнення	8		4			4
Тема 8. Курація хворих	10		4			6
Разом за розділом 1	84	10	40			34
Розділ 2. ХІРУРГІЧНА ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ ТА ПРОКТОЛОГІЯ						
Тема 1. Хірургія шлунку, дванадцятипалої кишки.	7		4			3
Тема 2. Хвороби печінки	7		4			3
Тема 3. Захворювання позапечінкових жовчних протоків.	7		4			3

Тема 4. Захворювання підшлункової залози та селезінки	7		4			3
Тема 5. Захворювання тонкої та товстої кишки	10		6			4
Тема 6. Хвороби прямої кишки	7		4			3
Тема 7. Захворювання м'яких тканин промежини	6		4			2
Разом за розділом 2	51		30			21
Разом	135	10	70			55

4. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Гострий апендицит та його ускладнення	2
2	Гострий холецистит та його ускладнення	2
3	Гострий панкреатит та його ускладнення	2
4	Гострі ускладнення виразкової хвороби шлунку та 12-палої кишки	2
5	Гостра непрохідність кишечника. Гострий перитоніт	2
Всього лекційних годин		10

5. Теми семінарських занять

Не передбачено.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Розділ 1. УРГЕНТНА АБДОМІНАЛЬНА ХІРУРГІЯ		

1.1	Гострий апендицит. Анатомо-фізіологічні відомості. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, диференційна діагностика. Тактика лікування.	4
1.2	Атипова клінічна картина гострого апендициту Ускладнення гострого апендициту та апендектомії. Діагностична та лікувальна програма.	4
2.	Анатомо-фізіологічні особливості жовчних шляхів. Етіологія та патогенез. Класифікація. Клініка, діагностика, диференційна діагностика. Хірургічна тактика. Особливості клінічного перебігу, клінічної картини гострого холециститу та діагностичної і лікувальної програми у хворих похилого віку та хворих із супутньою патологією. Ускладнення гострого холециститу та холецистектомії	4
3.1	Етіологія та патогенез, класифікація гострого панкреатиту. Клініка легкого та важкого гострого панкреатиту. Диференційна діагностика гострого панкреатиту.	4
3.2	Ускладнення гострого панкреатиту: гостра псевдокіста підшлункової залози, абсцес підшлункової залози, поширений перитоніт, некроз стінок порожнинних органів, кровотеча в черевну порожнину, гострі виразки травного каналу, кровотеча з гострих виразок у порожнину травного каналу, перфорація гострих.	4
4.	Етіологія та патогенез, класифікація перфоративних гастродуоденальних виразок. Клініка типової та атипової перфоративної гастродуоденальної виразки. Лікувальна тактика при перфоративній гастродуоденальній виразці. Етіопатогенез, класифікація виразкової кровотечі. Клініка виразкової кровотечі. Лабораторні та ендоскопічні методи діагностики виразкової кровотечі. Лікувальна тактика при виразковій кровотечі.	4
5.	Гостра непрохідність кишечника Етіологія та патогенез. Типова клінічна картина. Класифікація. Принципи консервативного та хірургічного лікування.	4
6.	Етіологія, патогенез, класифікація гострого перитоніту. Клініка. Лікувальна тактика при гострому перитоніту.	4
7.	Класифікація черевних гриж. Етіологія. Патогенез. Клініка захворювання. Принципи хірургічного лікування. Ускладнення.	4
8.	Курація хворих. Написання історії хвороби.	4

Розділ 2. ХІРУРГІЧНА ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЯ ТА ПРОКТОЛОГІЯ		
1.	Ускладнення виразкової хвороби шлунку та дванадцятипалої кишки. Консервативне та оперативне лікування, види операцій. Хвороби оперованого шлунку	4
2.	Хвороби печінки Фіброз, цироз печінки.. Печінкова недостатність. Паразитарні та не паразитарні ураження печінки. Методи обстеження. Ускладнення. Принципи лікувальної тактики.	4
3.	Жовтяниця як хірургічна проблема. Жовчнокам'яна хвороба. Клінічні прояви. Методи дослідження. Диференційна діагностика. Принципи лікування. Постхолецистектомічний синдром.	4
4.	Хронічний панкреатит. Методи діагностики. Клініка. Діагностика. Ускладнення хронічного панкреатиту. Принципи лікування. Кісти та нориці. Принципи хірургічної тактики. Захворювання селезінки.	4
5.	Класифікація хірургічних захворювань тонкої кишки. Неспецифічний виразковий коліт. Хвороба Крона товстої кишки. Дивертикулярна хвороба та поліпоз товстої кишки	6
6.	Хвороби прямої кишки - геморрой , парапроктит, Анальна тріщина. Випадіння прямої кишки.	4
7.	Захворювання м'яких тканин промежини. Синдром опущення промежини . Піодермія промежини. Конділоматоз промежини. Епітеліальне куприкове погруження.	4
Всього годин практичних занять		70

8. Теми лабораторних занять

Не передбачено

9. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Підготовка до практичних занять – теоретична підготовка та опрацювання практичних навичок	20
2.	Самостійне опрацювання тем, які не входять до плану аудиторних занять: 1. Абдомінальний компартмент-синдром 2. Релапаротомія та лапаростома в лікуванні розповсюдженого перитоніту 3. Відкриті та закриті пошкодження шлунку, дванадцятипалої кишки, підшлункової залози, селезінки 4. Флегмона шлунку 5. Синдром мальабсорбції, мальдигестивний синдром	25
3.	Індивідуальна самостійна робота студентів за однією з тем за вибором: Огляд наукової літератури за вибором	10
Всього годин самостійної роботи студента		55

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання студента (далі – ІЗС) оцінюються в балах ECTS (не більше 10), які додаються до суми балів, набраних за поточну навчальну діяльність. На засіданні кафедри затверджено перелік індивідуальних завдань (участь з доповідями в студентських конференціях, профільних олімпіадах, підготовка аналітичних оглядів з презентаціями з перевіркою на плагіат) з визначенням кількості балів за їх виконання, які можуть додаватись, як заохочувальні (не більше 10)

Бали за індивідуальні завдання одноразово нараховуються студентові тільки комісійно (комісія – зав. кафедри, завуч, викладач групи) лише за умов успішного їх виконання та захисту. В жодному разі загальна сума балів за ПНД не може перевищувати 120 балів.

11. Методи навчання

Видами навчальної діяльності студентів згідно з навчальним планом є а) лекції, б) практичні заняття, в) самостійна робота студентів (СРС), в

організації якої значну роль мають консультації викладачів. Тематичні плани лекцій, практичних занять, СРС забезпечують реалізацію у навчальному процесі всіх тем.

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання відповідних розділів дисципліни.

Практичні заняття передбачають:

- курацію хворих;
- дослідження хворих з хірургічною патологією;
- дослідження функціонального стану життєво важливих органів і систем пацієнтів;
- практичне використання хірургічних методів діагностики та лікування;
- вирішення клінічних ситуаційних задач і тестів;
- оволодіння елементами лікарської техніки на хворих, муляжах;
- оволодіння навичками оперативної техніки під час оперативних втручань та роботу у перев'язувальній;

Методика проведення практичного заняття.

Практичне заняття планується проводити у вигляді клінічних розборів хворих безпосередньо «біля ліжка», у перев'язувальній, операційній, діагностичних кабінетах малими групами студентів (4 – 6 осіб), бажано з включенням лікарів-інтернів, клінічних-ординаторів, аспірантів. Обговорення результатів обстеження хворого, групою (командою) студентів у навчальній групі проводиться під керівництвом викладача щодо правильності встановленого діагнозу, обсягу призначеного обстеження, лікувальної тактики та ін. Передбачається ведення студентами щоденника у режимі „робочого зошита” з фіксацією формульованих діагнозів, планів обстеження та лікування хворого, виконаних маніпуляцій.

Засвоєння *теми* (поточний контроль) контролюється на практичних заняттях відповідно до конкретних цілей.

Рекомендується застосовувати наступні методи визначення рівня підготовки студентів:

1. відповіді на контрольні питання;
2. комп'ютерні тести;
3. розв'язування клінічних ситуаційних задач;

4. оцінка та трактування клініко-лабораторних та інструментальних обстежень;
5. контроль оволодіння практичними навичками та елементам лікарської техніки під час курації хворого.

12. Методи контролю

Форми контролю і система оцінювання здійснюються відповідно до вимог програми дисципліни та Інструкції з оцінювання навчальної діяльності при Європейській кредитно-трансферній системі організації навчального процесу. Інструкція базується на чинній нормативній базі, зокрема на: законах України: «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556 – VII; «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», від 01.07.2010 № 2411-17, наказі МОН України «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи» від 16.10.2009 № 943, наказі МОЗ України «Про затвердження Положення про організацію та порядок проведення державної атестації студентів, які навчаються у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації за напрямом підготовки «Медицина» від 31.01.2005 № 53, «Про заходи щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої медичної та фармацевтичної освіти» від 22.03.2004 № 148.

Оцінка з дисципліни визначається з урахуванням результатів поточної навчальної діяльності студента та оцінок засвоєння ним окремих тем відповідно до Положення про рейтингову систему оцінки навчальної діяльності студентів ВМ(Ф)НЗ України.

- **Поточна навчальна діяльність** (далі – ПНД) здійснюється викладачем академічної групи, після засвоєння студентами кожної теми дисципліни та виставляються оцінки з використанням 4-бальної (традиційної) системи. За підсумками семестру середню оцінку (с точністю до сотих) за поточну діяльність викладач автоматично одержує за допомогою електронного журналу системи АСУ. Якщо вивчення дисципліни у поточному семестрі не завершується, тоді середній бал поточної успішності викладачем кафедри переводиться в 120-бальну шкалу ECTS.
- **Підсумковий семестровий контроль** проводиться після завершення вивчення дисципліни у формі диференційного заліку.
- **Оцінювання самостійної роботи:**

Оцінювання самостійної роботи студентів, яка передбачена в темі поряд з аудиторною роботою, здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті.

Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних навчальних занять, контролюється при підсумковому контролі.

13. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу

Таблиця 1

Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу
(для дисциплін, що завершуються д/з)

<i>4-бальна шкала</i>	<i>200- бальна шкала</i>	<i>4-бальна шкала</i>	<i>200-бальна шкала</i>
5	120	3.91-3,94	94
4.95-4,99	119	3.87-3,9	93
4.91-4,94	118	3.83- 3,86	92
4.87-4,9	117	3.79- 3,82	91
4.83-4,86	116	3.74-3,78	90
4.79-4,82	115	3.7- 3,73	89
4.75-4,78	114	3.66- 3,69	88
4.7-4,74	113	3.62- 3,65	87
4.66-4,69	112	3.58-3,61	86
4.62-4,65	111	3.54- 3,57	85
4.58-4,61	110	3.49- 3,53	84
4.54-4,57	109	3.45-3,48	83
4.5-4,53	108	3.41-3,44	82
4.45-4,49	107	3.37-3,4	81
4.41-4,44	106	3.33- 3,36	80
4.37-4,4	105	3.29-3,32	79
4.33-4,36	104	3.25-3,28	78

<i>4-бальна шкала</i>	<i>200-бальна шкала</i>	<i>4-бальна шкала</i>	<i>200-бальна шкала</i>
<i>4.29-4,32</i>	<i>103</i>	<i>3.21-3,24</i>	<i>77</i>
<i>4.25- 4,28</i>	<i>102</i>	<i>3.18-3,2</i>	<i>76</i>
<i>4.2- 4,24</i>	<i>101</i>	<i>3.15- 3,17</i>	<i>75</i>
<i>4.16- 4,19</i>	<i>100</i>	<i>3.13- 3,14</i>	<i>74</i>
<i>4.12- 4,15</i>	<i>99</i>	<i>3.1- 3,12</i>	<i>73</i>
<i>4.08- 4,11</i>	<i>98</i>	<i>3.07- 3,09</i>	<i>72</i>
<i>4.04- 4,07</i>	<i>97</i>	<i>3.04-3,06</i>	<i>71</i>
<i>3.99-4,03</i>	<i>96</i>	<i>3.0-3,03</i>	<i>70</i>
<i>3.95- 3,98</i>	<i>95</i>	<i>Менше 3</i>	<i>Недостатньо</i>

Диференційований залік

Диференційований залік з дисципліни або її частини - це процес, протягом якого перевіряються отримані за курс (семестр):

- рівень теоретичних знань;
- розвиток творчого мислення;
- навички самостійної роботи;
- компетенції - вміння синтезувати отримані знання і застосовувати їх у вирішенні практичних завдань.

Диференційований залік проводиться викладачем групи на останньому занятті семестру.

Організація підсумкового контролю – диференційованого заліку. Допуск до диференційованого заліку визначається у балах поточної навчальної діяльності, а саме: min - 70, max - 120 балів. Диференційований залік проводиться викладачем академічної групи або комісійно вразі незгоди студента з результатами атестації. Якщо іспит не складено, встановлюються дати перескладання під час канікул, до початку наступного семестру. Безпосередньо диференційований залік оцінюється від - 50 до – 80 балів.

Диференційований залік включає:

1. Вирішення пакету тестових завдань, який включає базові (якірні) тестові завдання у кількості 30 тестів. Критерій оцінювання – 100% вірно вирішених завдань.

2. Оцінювання засвоєння практичних навичок та теоретичних знань за всіма темами дисципліни. Оцінювання практичних навичок проводиться за критеріями «виконав», «не виконав».

Перелік питань для диференційованого заліку

1. Класифікація гострого апендициту
2. Етіологія, патогенез і клінічні прояви гострого апендициту.
3. Диференційна діагностика гострого апендициту.
4. Атипові клінічні прояви гострого апендициту.
5. Особливості гострого апендициту залежно від віку і під час вагітності.
6. Апендикулярний інфільтрат. Патогенез, класифікація, діагностика і принципи лікування.
7. Особливості перебігу гострого апендициту залежно від розташування апендиксу.
8. Ускладнення апендектомії. Діагностична та лікувальна програма.
9. Клініка, та діагностика гострого холециститу.
10. Етіологія, патогенез, класифікація та діагностика холелітіазу.
11. Холедохолітіаз. Клініка, діагностика.
12. Ускладнення гострого холециститу.
13. Постхолецистектомічний синдром. Етіологія, патогенез.
14. Ускладнення після холецистектомії.
15. Етіологія, патогенез, класифікація гострого панкреатиту (Атланта 1992 р. з переглядом у 2012 р.)
16. Класифікація та оцінка тяжкості гострого панкреатиту.
17. Кисти та нориці підшлункової залози.
18. Диференційна діагностика гострого холециститу і гострого панкреатиту.
19. Клініка та діагностика перфоративної виразки.
20. Гострі ускладнення виразкової хвороби: принципи діагностики.
21. Ускладнення пептичної виразки: клініка, діагностика.
22. Принципи консервативного лікування гастродуоденальної кровотечі.

23. Стеноз воротаря. Етіологія, класифікація та клінічна картина.
24. Діагностика і лікування стенозу воротаря.
25. Хвороби оперованого шлунку: етіологія, класифікація.
26. Клінічні прояви гострої обтураційної непрохідності кишечника.
27. Гостра странгуляційна непрохідність тонкого кишечника: етіологія, патогенез, клінічні прояви.
28. Етіологія та патогенез злукової хвороби очеревени.
29. Класифікація гострого перитоніту .
30. Клінічні прояви гострого перитоніту.
31. Принципи консервативного лікування перитоніту в післяопераційному періоді.
32. Етіологія, класифікація та діагностика гнійного перитоніту.
33. Зовнішні грижі живота: сучасна класифікація (SWR)
34. Класифікація ускладнення гриж.
35. Ускладнення черевних гриж.
36. Защемлена грижа. Види і клінічні прояви.
37. Грижа Ріхтера.
38. Грижа Літтре.
39. Цироз печінки .Клініка та діагностика .
40. Ускладнення цирозу печінки.
41. Диференційна діагностика жовтяниць.
42. Паразитарні та непаразитарні ураження печінки. Діагностика.
43. Кровотеча з варикозних вен як ускладнення портальної гіпертензії. Клінічні прояви і лікування.
44. Класифікація і діагностика хронічного панкреатиту.
45. Кісти селезінки. Етіологія, діагностика.
46. Етіологія і патогенез спленомегалії.
47. Неспецифічний виразковий коліт. Патогенез, класифікація.
48. Клінічні прояви ускладнень хвороби Крону
49. Диференційна діагностика неспецифічного виразкового коліту та хвороби Крона.

50. Класифікація і клінічні прояви поліпів товстого кишечника.
51. Дивертикульозна хвороба товстого кишечника: етіологія та діагностика.
52. Ускладнення дивертикулярної хвороби товстої кишки.
53. Етіологія і клінічні прояви анальної тріщини.
54. Геморой. Етіопатогенез, клінічна картина.
55. Консервативні та хірургічні методи лікування геморою.
56. Етіологія і класифікація парапроктиту.
57. Гострий парапроктит: принципи лікування.
58. Хірургічне лікування хронічного парапроктиту.

Перелік практичних навичок для диференційованого заліку

1. Методи перкусії печінки.
2. При якій патології застосовують діагностичну пробу Хеннелта? Техніка її проведення та оцінка результатів.
3. Невідкладна допомога при синдромі «шлункова тетанія».
4. Продемонструйте техніку визначення вільної рідини в черевній порожнині методом перкусії.
5. Техніка апендектомії.
6. Продемонструйте техніку визначення вільної рідини в черевній порожнині методом перкусії.
7. Опишіть симптом Ровзінга.
8. Техніка визначення нижньої границі шлунку та печінки методом перкусії.
9. Назвіть рентгенологічну ознаку механічної кишкової непрохідності.
10. Пальцьове дослідження пахового каналу.
11. Назвіть та продемонструйте техніку визначення патогномонічних симптомів при гострому холециститі.
12. Опишіть симптом Мерфі при гострому холециститі.
13. Назвіть та продемонструйте техніку визначення патогномонічних симптомів при гострому панкреатиті.
14. Опишіть симптом Ортнера при гострому холециститі.

15. Диференційна діагностика високої та низької тонко-кишкової непрохідності.
16. Диференційна діагностика між гострим холециститом і гострим панкреатитом.
17. Опишіть симптоми Грея-Турнера та Кулена при гострому панкреатиті.
18. Назвіть та продемонструйте техніку визначення патогномонічних симптомів при перфоративній виразці.
19. Пацієнту з кишковою непрохідністю зроблена оглядова рентгенограма черевної порожнини. Які рентгенологічні ознаки підтвердять діагноз?
20. Техніка пальпації селезінки.
21. Проведіть диференційну діагностику між гострим апендицитом та позаматковою вагітністю.
22. Назвіть та продемонструйте техніку визначення патогномонічних симптомів при гострій кишковій непрохідності.
23. Опишіть симптом Мейо-Робсона при гострому панкреатиті.
24. Проведіть диференційну діагностику защемленої здухвинно-калиткової грижі.
25. Рентгенологічні симптоми перфоративної виразки.
26. Проведіть диференційну діагностику між гострим апендицитом та гострою урологічною патологією . Назвіть проби , які можна використати при цьому і опишіть техніку їх проведення .
27. Техніка огляду зовнішнього пахового кільця і визначення його розмірів.
28. Проведіть клінічне визначення ступені важкості гострої крововтрати при синдромі ГШКК.
29. Проведіть диференційний діагноз синдрому ГШКК виразкового та пухлинного генезу.
30. Для якої патології характерний симптом Жобера? Техніка його проведення .
31. Техніка килосічення.
32. Перша лікарська допомога на догоспітальному етапі ГШКК.
33. Опишіть симптом Валя.
34. Обґрунтування та техніку проведення рН-метрії шлунка, її оцінка.
35. Проведення диференційної діагностики між защемленою та невправимою здухвинною килою.

36. При проведенні рентгенограми черевної порожнини , виявлено рівень рідини в тонкому кишечнику . Як називається цей симптом?

Таблиця 2

Критерії оцінювання практичних навичок

Кількість навичок	«5»	«4»	«3»	Відповідь за білетами практичної частини	За кожен практичну навичку студент одержує від 5 до 8 балів, що відповідає:
1	8	6,5	5		«5» - 8 балів; «4» - 6,5 балів; «3» - 5 балів.
2	8	6,5	5		
3	8	6,5	5		
4	8	6,5	5		
5	8	6,5	5		
	40	32,5	25		

Оцінювання теоретичних знань за складеними на кафедрі білетами, які включають усі теми дисципліни.

Таблиця 3

Критерії оцінювання теоретичних знань

Кількість питань	«5»	«4»	«3»	Усна відповідь за білетами, які включають теоретичну частину дисципліни	За кожен відповідь студент одержує від 5 до 8 балів, що відповідає:
1	8	6,5	5		«5» - 8 балів; «4» - 6,5 балів; «3» - 5 балів.
2	8	6,5	5		
3	8	6,5	5		
4	8	6,5	5		

5	8	6,5	5		
	40	32, 5	25		

Індивідуальні завдання студента (далі – ІЗС) оцінюються в балах ECTS (не більше 10), які додаються до суми балів, набраних за поточну навчальну діяльність.

Оцінка з дисципліни

Максимальна кількість балів, яку студент може набрати за вивчення дисципліни – 200 балів, у тому числі максимальна кількість балів за поточну навчальну діяльність – 120 балів, а також максимальна кількість балів за результатами диф. заліку або іспиту - 80 балів. Мінімальна кількість балів становить 120, у тому числі мінімальна поточна навчальна діяльність – 70 та за результатами диференційованого заліку – 50 балів.

Конвертація кількості балів з дисциплін та результатів атестації в оцінки за шкалою ECTS та за чотирибальною (традиційною) шкалою (ранжування)

Таблиця 4

**Відповідність оцінок за 200 бальною шкалою,
чотирибальною (національною) шкалою та шкалою ECTS**

Оцінка за 200 бальною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за чотирибальною (національною) шкалою
180–200	A	Відмінно
160–179	B	Добре
150–159	C	Добре
130–149	D	Задовільно
120–129	E	Задовільно
Менше 120	F, Fx	Незадовільно

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Щоб досягти цілей навчання і успішно пройти курс, необхідно: з першого дня включитися в роботу; регулярно відвідувати лекції; читати матеріал попередньо, до його розгляду на практичному занятті; не спізнюватися і не пропускати заняття; приходити на кафедру одягнутими у медичний халат, мати змінне взуття, мати при собі фонендоскоп, зошит, ручку; виконувати всі необхідні завдання і працювати щодня; вміти працювати з партнером або в складі групи; звертатися за допомогою і отримувати її, коли Ви її потребуєте.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Дотримання академічної доброчесності студентами передбачає:

1. Самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

2. Посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;

3. Дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;

4. Надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

Порушенням академічної доброчесності вважається:

1. Академічний плагіат - оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства;

2. Самоплагіат - оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів;

3. Фабрикація - вигадкування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях;

4. Фальсифікація - свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень;

5. Списування - виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання;

6. Обман - надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування;

7. Хабарництво - надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі;

8. Необ'єктивне оцінювання - свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

За порушення академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

1. Повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
2. Повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
3. Позбавлення академічної стипендії;
4. Позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання;
5. Відрахування із закладу освіти;

Види академічної відповідальності учасників освітнього процесу за конкретні порушення академічної доброчесності визначаються внутрішніми положеннями університету.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. В.В. Бойко, В.М.Лісовий, В.А.Капустник, Л.Й.Гончаренко, І. А. Тарабан, І.А.Криворучко та ін. НЕВІДКЛАДНА ХІРУРГІЯ. Харків, «НТМТ», 2019, 512 с.
2. В. В. Бойко, В. М. Лісовий, В. В. Макаров, П. М. Замятін, І.А.Криворучко та ін. ОБРАНІ ЛЕКЦІЇ З ВІЙСЬКОВО-ПОЛЬОВОЇ ХІРУРГІЇ. Харків, «НТМТ», 2018. — 212 с.
3. В.В.Бойко, В.М.Лісовий, Л.Й.Гончаренко, І. А. Тарабан, І.А.Криворучко та ін. КУРС ЛЕКЦІЙ ПО КЛИНИЧЕСКОЙ ХИРУРГИИ. Часть 1. Харків, «НТМТ», 2019, 286 с.
4. В.В. Бойко, В.Н. Лесовой, В.А. Капустник, И.А. Криворучко, Л.И. Гончаренко и др. КУРС ЛЕКЦИЙ ПО КЛИНИЧЕСКОЙ ХИРУРГИИ. Часть II. КЛЮЧЕВЫЕ ХРОНИЧЕСКИЕ ХИРУРГИЧЕСКИЕ ЗАБОЛЕВАНИЯ, ТРЕБУЮЩИЕ ХИРУРГИЧЕСКОЙ КОРРЕКЦИИ И ЯВЛЯЮЩИЕСЯ ПРИЧИНОЙ ОСТРОЙ ХИРУРГИЧЕСКОЙ ПАТОЛОГИИ. Харків:ХНМУ, 2020. 546 с.
5. Бойко В.В., Капустник В.А., Лісовий В.М., Криворучко І.А. и др. Курс лекций по клинической хирургии. Часть 2. Ключевые хронические хирургические заболевания, требующие хирургической коррекции и являющиеся причиной острой хирургической патологии. Т1. Харьков: НТМТ; 2020.508 с.
6. Бойко В.В., Капустник В.А., Лісовий В.М., Криворучко І.А. и др. Курс лекций по клинической хирургии. Часть 2. Ключевые хронические хирургические заболевания, требующие хирургической коррекции и

являющиеся причиной острой хирургической патологии. Т1. Харьков: НТМТ; 2020.504 с.

7. Бойко В.В., Лесового В.Н., Капустника В.А., Криворучко І.А. и др. КУРС ЛЕКЦИЙ ПО ХИРУРГИИ. ЧАСТЬ III. НЕОТЛОЖНАЯ ХИРУРГИЯ. Харьков: ХНТН, 2021. 856 с.

8. Fischer, J. E. (2012). Fischer's mastery of surgery. Philadelphia: Wolters Kluwer Health/Lippincott Williams & Wilkins.

9. In Townsend, C. M., In Beauchamp, R. D., In Evers, B. M., In Mattox, K. L., & Sabiston, D. C. (2022). Sabiston textbook of surgery: The biological basis of modern surgical practice.

10. Gardiner, M. D., & Borley, N. R. (2009). Training in surgery. Oxford: Oxford University Press.

Допоміжна

1. Я.С.Березницький, М.П.Захараш, В.Г.Мішалов, В.О.Шидловський Хірургія, Том I 2006 , Підручник 49,14 Д.А.
2. Я.С.Березницький, М.П.Захараш, В.Г.Мішалов Хірургія, Том II 2007 , Підручник , 628 с.
3. Лекції з госпітальної хірургії в 3 томах. За редакцією професора В.Г. Мішалова. “Асканія”, Київ, 2008.
4. “Хірургія” , Підручник М.П. // Захараш, О.І.Пойда, М.Д.Кучер.- К.:Медицина, 2006.-656с.
5. Хірургічні хвороби: Підручник/За ред.проф.П.Г.Кондратенка.- Х.:Факт,2006.-816с.

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Посилання на сторінку навчальної дисципліни в MOODLE <http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=255>

2. Посилання на сайт Всесвітнього товариства невідкладної хірургії <https://www.wses.org.uk/>

3. Посилання на сайт Національного інституту хірургії та трансплантології ім. О.О. Шалімова: <https://www.surgery.org.ua>

4. Посилання на сайт Державної установи «Інститут загальної та невідкладної хірургії ім. В.Т. Зайцева Національної академії медичних наук України» <http://ionh.com.ua>

8. ІНШЕ

Корисні посилання:

1. Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc
2. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf
3. Порядок проведення занять з поглибленого вивчення студентами Харківського національного медичного університету окремих дисциплін понад обсяг навчального плану
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/nak-poriad-pogl-vyv-dysc.docx
4. Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/docuchproc/polog_komis_ad_text.pdf
5. Положення про визнання результаті в неформальній освіті в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf